

транспорту, медичних закладів, соціальних служб, що обмежує їхню можливість користуватися цими пільгами; 4) недостатнє інформування. Особи з інвалідністю та їхні родини часто не повністю обізнані про свої права, доступні пільги та механізми їх отримання. Це призводить до того, що частина пільг залишається нереалізованою через відсутність інформації.

Ці проблеми потребують комплексного вирішення, зокрема спрощення процедур, підвищення рівня фінансування, покращення інфраструктури та активної інформаційно-роз'яснювальної роботи.

Список використаних джерел

1. Офіційна інформація Міністерства у справах ветеранів війни України
URL: <https://mva.gov.ua/ua>
2. Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту: Закон України від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 45. Ст. 425.

Чугаєвська А. В.,
к.ю.н., доцент,
доцентка кафедри публічного та міжнародного права,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ГАРАНТІЙ У СПРАВАХ ПРО ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО

Законом № 2227-VIII [1], який набрав чинності 11 січня 2019 року, було внесено зміни до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України. Так, Кримінальний кодекс України (далі КК України) було доповнено ст. 126-1 «домашнє насильство», яке передбачає кримінальну відповідальність за умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою

винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи [2].

Особливістю даного складу кримінального правопорушення є ознаки потерпілої особи та суб'єкта кримінального правопорушення, якими можуть бути одна з перелічених у законі осіб, яких умовно ми можемо розділити на три групи: 1) подружжя в тому числі колишнє; 2) особи, які перебувають або перебували у сімейних відносинах; 3) особи, які перебувають або перебували у близьких відносинах.

Разом з тим, оскільки за законодавчою конструкцією даний склад кримінального правопорушення побудований з матеріальним складом, то наявності складу закінченого кримінального правопорушення обов'язковою ознакою є не тільки діяння, а й настання одного із зазначених у законі наслідків. При чому, такі діяння мають носити систематичний характер. Разом з тим, на практиці виникло безліч питань процесуального характеру, деякі з яких потребують уточнення.

Так, поняття «кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством», про яке згадується у п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України [3], щодо недопущення закриття кримінального провадження у разі, якщо потерпілий відмовився від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення, щодо кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством», яке є ширшим за склад кримінального правопорушення, передбаченого ст. 126-1 КК України. Об'єднана палата Касаційного кримінального суду Верховного Суду [4], зазначила, що до кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством, на який поширюється заборона у п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України, слід відносити не тільки кримінальне правопорушення, передбачене ст. 126-1 КК України, а також

кримінальне правопорушення, що містить кваліфікуючу ознаку «вчинення щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах», але й кримінальне правопорушення з ознаками діяння (дії або бездіяльність), поняття якого визначено у ст. 1 Закону No 2229-VIII [5].

Проте, для визнання кримінального правопорушення такого, яке пов'язане з домашнім насильством обов'язковим є відображення цього факту у формулюванні обвинувачення, з обов'язковим встановленням ступеню родинних або сімейних відносин, характеру насильства, тощо. Так, згідно з пунктами «а», «б» § 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [6] кожний обвинувачений у вчиненні кримінального правопорушення має бути негайно й детально поінформованим про характер та причини обвинувачення, висунутого проти нього, і мати час та можливості, необхідні для підготовки свого захисту. Ці гарантії стосуються всіх всіх обставин, які належать до предмета доказування у кримінальному провадженні в силу ст. 91 КПК України [3]. Разом з тим, відповідно до ст. 92 КПК України [3] тягар доказування згаданих обставин покладається на слідчого, прокурора та, в установлених КПК України положенням, на потерпілого. Тож за відсутності відображення цього факту у формулюванні обвинувачення, буде істотно порушено гарантоване право на захист. Відповідно до п. 19 ч. 1 ст. 7, ч. 6 ст. 22, ч. 1 ст. 337 КПК України [3], це унеможливило застосування заборони закриття кримінального провадження щодо кримінальних правопорушень, пов'язаних із домашнім насильством.

Таким чином, наприклад, коли відсутня обов'язкова ознака систематичності, що є обов'язковою для складу домашнього насильства (ст. 126-1 КК України), проте є факт домашнього насильства, спеціальний суб'єкт, потерпілий та наслідки у вигляді легкого тілесного ушкодження (ст. 125 КК України), то за умови відображення та встановлення факту, що таке діяння

пов'язане домашнім насильством у формулюванні обвинувачення, таке кримінальне правопорушення вважається пов'язаним із домашнім насильством та не може бути закрито у випадку відмови потерпілої особи від обвинувачення.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами: Закон України від 06.12.2017 р. № 2227-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2227-19#Text> (дата звернення: 26.11.2024)

2. Кримінальний кодекс України: Кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III : станом на 21 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 26.11.2024)

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI : станом на 21 листоп. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 26.11.2024)

4. Постанова ОП ККС ВС від 12 лютого 2020 року. Справа No 453/225/19. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/87602679> (дата звернення: 26.11.2024)

5. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 р. № 2229-VIII: станом на 31 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 26.11.2024)

6. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р: станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 26.11.2024)